

ustvarila katoliško-narodna stranka, je navadni humberg, drugega nič in mi že tu odločno (in enkrat za vselej) protestujemo proti eventualnemu izkoriščanju našega stališča v gotovih „dobrih“ časopisih, ki imajo katoličanstvo vedno na jeziku, katerih mišljenje in polemiziranje pa je čifutsko.

Mi smo prijatelji poštene in zdrave združne organizacije, katoliška združna organizacija, pa je deloma šušmarska, deloma sleparska. Tudi pomanjkanju poslov bi se dalo z združno organizacijo odpomoči, če tudi le deloma, v toliko namreč, da bi namestovalo delo poslov — stroj, ki bi ga združeni kmetovalci skupno kupili in skupno rabili pri rabi tega stroja mogli drug drugemu pomagati.

Nadaljni pomoček je previdno in nacionalno koloniziranje. Velika posestva naj se razdele mej kmete latifundije, posvetne kakor cerkvene, nimajo nobene pravice do obstanka, in mi si pridržimo, da o priliki obširnejše o tem spregovorimo. Za danes naj le naznanimo, da nameravamo začeti tekom prihodnjega leta v tem oziru energičen boj, ker smo prepričani, da bi nobenemu Kranjcu ne bilo treba iti v Ameriko, ako bi država odpravila fidejkomise, in ako bi se samo posestva kneza Windischgraetza, kneza Auersperga in duhovniška posestva razprodala mej kmete. Mi stojimo na stališču, da naj bo ves obdelani svet last kmetov, in da naj Slovenska domovina obstoji iz kmetiskih posestev.

Sedaj beže ljudje s kmetije v mesta, v premogokope in v Ameriko. Ta „beg s kmetije“ presega že davno vse naravne meje, zakaj kmetije propadajo vsled tega kar očitno.

Poleg združne organizacije, ki bi deloma nadomestila delo človeških rok z delom strojev, bi se dalo dobiti še nekaj pripomočkov. Obširno ne moremo o njih razpravljati, a vsaj omeniti jih hočemo.

Ako se naj kmetiski posli iz premogokopov vrnejo na kmetije, treba je pred vsem organizacije, ki jim preskrbi službe. Taka organizacija bi pa ne smela služiti jednostranskim interesom. Ker pri kmetijstvu računati z dobro voljo poslov, bi bilo treba skrbeti, da se mej delodajalci in mej delojemalci ustvari neka skupnost interesov. Posli naj bi poleg plačila v denarju ter in natura dobivali tudi še kake premije, odvisne so njih delavnosti in spretnosti. To bi posle vzpodbujalo in jih pri delu podžigalo.

Mnogo je kmetovalcev, ki sedaj po zimi brez poslov izhajajo. To je za posle jako neugodno; ker se po zimi najtežje preživijo. Da bi se takim poslom omogočilo primerno izhajanje tudi po zimi, moralo bi se skrbeti za nacionalno povzdigo raznih zanemarjenih kmetijskih strok, zlasti domače industrije.

Mnogo bi se dalo tudi doseči, če bi se upeljalo kar možno ceneno obligatorno življensko zavarovanje. Seveda bi moral gospodar plačati premijo, če ne cele vsaj $\frac{3}{4}$.

Na tak in enak način se poslu ustvari nekak življenski cilj. Posel bi rad ostal na kmetiji vedoč, da preneha enkrat doba službovanja, in da si vstvari prej ali slej ekonomično samostojno eksistenco, zlasti, ako bi se poskrbelo, da bi se včasih mogel počeno razveseljevati, ako bi se potom zakona zavaroval zoper uprav živinsko izkoriščanje, kakoršno je že zdaj po nekod v navadi, če tudi le bolj izjemoma.

Ako pa se ne bo ničesar pametnega storilo, potem bo pomanjkanje poslov od leta do leta in se bo sedanja kalamiteta s posli tako poostrila, da bodo naposled morali kmetovalci puščati svojo zemljo celo neobdelano.

J. Sirc.

Driska pri prašičih.

Neredko se pokaže le ta bolezen, ki žal navadno zahteva tudi mnogo žrtev. Takoj nenadoma napade mlade prašiče nekaj tednov še le stare, pa jih kake dni izdekuje, na kar jih mnogo pogine. Žal, da na začetek bolezni rado premalo briga.*) Ko ta dobi svojo moč, pa je navadno prepozno. Naj se toraj oglasim tukaj s par vrsticami, potrjenimi iz skušnje.

Da se, kakor rečeno, bolezen takoj iz začetka more v okom priti, treba mlado živino pogosto pregledati. Pa ne samo to, treba vsem varovati staro svinjo z mladiči vred prehlajenja, kajti ravno od tega največkrat izvira driska pri prašičih. Pameten živinorejec takšno žival, še predno skoti mlade, dobro skovari s pažom pred vsakim preprihom in mrazom. Navrh je treba dosti in toplega nastilja, da se v potrebi more žival vanjo zariti. Pomniti namreč je, da izmed vseh domačih živalij se skoti in živi ravno prešič najbolj — nago, toraj tudi mu mraz najbolj škoduje. Toraj dosti in suhega nastilja!

Pač pa ne smem ob tej priliki pozabiti neke napake z nasteljo pri svinjah. Dogodilo se je namreč že velikokrat, da je svinja v ogromni stelji svoje mlade zadušila. Ker se je nenadoma nanje vlegla. Tukaj je krivda večinoma v tem, da se je svinjam metala predolga in preobilna stelja. Dolgo praprot ali slammo treba prej vselej presekat, predno se — enako mreži — svinjam vrže.

Kadar se pa, vkljub taki postrežbi, bolezen le loti živalij, treba posebne skrbi. Najprej treba hlev in nastilje dobro skovariti s toploto in suhljadom. Potem je treba posebno, ako izvira bolezen od stare, tej dajati zato primerno hrano. Posebno zadnje vrste ajda se zato najbolje priporoča. Pač pa velja, je ne spuščati na mrzel zrak, da s prehlajenim sescem ne prinese novo moč bolezni v hlev, k mladičem.

Za te pa velja kot najbolj znano in verjetno zdravilo naslednje: Vzemi pest suhih borovnic (černic), skuhaj jih s kašo in zalivaj po dvakrat na dan bolnemu živinčetu. Ob enem seveda je treba žival varovati iz nova prehlada, je toplo odeti in na toplem držati.

*) Obžalujem, da ob tako važni zadevi g. Dular v »Živino-zdravništvu« Mohorjeve družbe niti besede ni izrekel.

Če to v par dneh ne pomaga, se jako priporoča še naslednje zdravilo: Vzemi majhen košček bele krede, pa zopet toliko navadnega pečatnega voska. Oboje to zdobi v lonček, kjer nalij navrh surovega mleka, in vse to dobro skuhaj. To se vliva po potrebi večkrat na dan in — živinče navadno okreva. Seveda na „zadnjo uro“ se ne sme čakati z zdravilom, ker takrat je navadno vsako zdravilo zastoj.

Torej tako le ljubi moji, shranjujte le mladi zarod svinj, ker le ta žival ima med vsemi še najboljšo ceno, pa žal, tudi največ sovražnikov — boleznij. Pohorski.

Poučni in zabavni del.

O Frideriku Baragi.

(Spominske črtice. Narekovala na »Drenikovem vrhu« leta 1883. Antonija Drenik, rojena Baraga).

„Oče škofov in moj oče sta bila brata. Jaz sem toraj prava sestričina škofova. Škofov oče je imel Trebanjsko grajščino, moj oče so imel grad Beljnek v Moravčah.

Friderik Baraga je kot otrok izgubil očeta in prišel v Beljnek.

Ko je škofov oče nevarno zbolel, jahali so moj oče, moja mati in Žurbi — preko Ponoviče, Litije in Bogensperga v Trebnje. Na smrtni postelji so rekli stric mojemu očetu: „Ljubi Ignacij, skrbi za Franceljna! bodi mu oče“!

Kot stric in varuh so potem prevzeli moj oče v gospodarsko oskrbo Trebanjsko grajščino, varovančke: Friceljna, Tončko in Malko preselili so se s Trebnjega v Moravče.

Skupaj smo živeli otročja leta in še potem: Fricelj, Tončka, Malka; jaz, brat Janez in sestri Marija, Cilka, Loti.

Dolgo časa bil je otročji, toda če je kaj zagrešil, kaznoval je sam sebe. Šel je v prosno sobo v tretje nadstropje klečat. Ako ga ni bilo pravočasno k mizi, rekli so mama: „Le v prosno sobo ga pojdite iskat. Najbrže tam kleči“.

Krtine so mu bile vrtki. Zjutraj je takoj gledal skozi okno in nove krtine štel, potem pa prošil mamo semenov za toliko in toliko vrtkov. S semeni je potem šel od krtine do krtine. S pralico je kopice zravnal, obsejal in seme zabrskal.

Posebno priljubljena igrača mu je bila, zvezati po 5 ali še več „pručic“ in jih prepeljavati. Ženske so bile nejevoljne, ker je vse perilo znosil, kolikor ga je dobil, ga je porabil za povezo. Še ko je s V. latinske šole prišel na počitnice, je rad s „prukami“ vozaril.

Nekatere dni pa je na travniku „Brdavs“, tam, kjer se iz petih krajev vodke zbirajo, delal mlinčke s kladvički.

Leta 1809. je bil Fricelj Baraga tretjič ali četrtič v Ljubljani. Moj oče so poslali z Reljneka hlapca z oslom, na katerem je Fricelj domu prijezdil. Šel je na Dol, sv. Heleno, čez Jeme, in potem zmirom čez hribe do Moravč. Bil je takrat 10 do 12 let star, 3 leta mlajši od mene.

Pred gradom je stala velika češplja. Pregovoril me je, da sem tudi jaz šla na njo. Ko sva bila že visoko — višje kot prvo nadstropje — reče Fricelj: „Zdaj zapojva „Gloria in excelsis“. Pela sva na vsa grla toliko časa, da so prišli papa in strogo ukarali: „Tako doli! Če ne pridem s korobačem“. Fricelj je rekel: „Papa! saj ga že imate! Ne moreva doli, dokler bodete s korobačem pod drevesom“.

Ko so jedenkrat pokrivali voljnak, vabil nas je Fricelj: „Pojdite, gremo med jest“. Po lestvi smo lezli: Fricelj, Tončka, moj brat, sestra in jaz. Vzeli smo jedno „namažo“ (škatlja, ki je bila na enem panji). K nesreči je lestva padla na čebele, te so zrojile in nas strašno opikale. Vpili smo in prihiteli so posli, potem oče in mama. Hlapec je prinesel poln škaf kislega zelja in potem smo pred uljnakom na hrbtih ležali obloženi s kislim zeljem. Več dni nismo pregledali.

Drugokrat si je izmislil Fricelj „traktament“. Določilo se je, da bo zgoraj pred kašto „miza“. Za pojedino smo imeli: hruške, marelice, breskve, ringlo, vse posušeno in z janežem potreseno. Mošta in hruševke smo tudi dobili.

Fricelj je rekel: „Ve bosta kuhale in pripravljale, jaz bodem na mizo nosil“. Imel je zato bel prtič prepasan. Za gospodarja je bil brat Janez. Sestre pa smo rekly: „Kadar bo vse na mizi, pridemo tudi me na traktament“.

Fricelj pa je dejal: „Ko bom zažvižgal, pa pridita“. Kmalu zaslišimo žvižg, in hitimo gori, toda — vse sta že snedla in spila! Sestra Marija se je od jeze jokala. Janez in Francelj sta se pa smijala . . .

Škof Baraga stanoval je v Ljubljani 8 let pri profesorju Dolinarju.

V VI. šoli se je Fricelj popolnoma spremenil. Nič več ni bil otročij, narobe, prav resen je postal. Tako pridno se je učil, da je bil prvi. Po osmi šoli je šel na Dunaj.

Dve leti je bil na visoki šoli, ko je postala sestra Amalija nevesta. Vabljen na poroko, odpisal je, da pride, če se mu obljubi, da bo dva dni in dve noči godba, da se bo zamogel pošteno naplesati. Prišel je in res strastno plesal. Po svatbi se je vrnil takoj zopet na Dunaj. Amalija se je z Beljneka možila.

Z Dunaja je Fric očetu pisal: „Le dobro oskrbujte Prebnjo. Kadar dovršim, prevzamem grajščino, vse vredim, potem pa se poročim s hčerko profesorja Dolinarja.“

Oče škofov je našel 5 topov, jih hranil, potem pa Dunajski vladi izročil. Zato je prišla zanj diploma pravico do plemstva, — a prepozno. Ko je Fricelj končal „jus“, je postal na podlagi onega diploma plemenit.